

С В Е Т И Н И К О Л А Ј О Х Р И Д С К И И Ж И Ч К И

Омилије - Јеванђеље о немоћи неверовања и моћи вере

Од када је света и века сви народи на земљи веровали су да постоји духовни свет, да постоје невидљиви духови. Само су се многи народи варали у томе, што су злим духовима приписивали већу моћ него добрим, и што су временом зле духове прогласили боговима, подизали им храмове, приносили жртве и молитве и очекивали од њих све. Временом су многи народи сасвим запустили веру у добре духове и остали само са вером у зле духове, или опаке богове, како су их они називали; тако да је изгледало, да је овај свет једно тркалиште од људи и злих духова. Зли духови су све више и више мучили људе и заслепљивали их, само да би људи сасвим избрисали из памети појам о једном добром Богу и појам о превеликој богоданој моћи добрих духова.

И у наше дане сви народи на земљи верују у духове. И та је вера народа у начелу права. Они, који одричу духовни свет, одричу Га зато што гледају само својим телесним очима, и не виде га. Но духовни свет не би био духовни, када би се гледао телесним очима. Сваки човек, пак, који има ум незаслепљен и срце незадебљано грехом, може целим својим бићем осетити, сваки дан и сваки час, да људи нису сами у овоме свету, једино у друштву неумште природе, у друштву камења, биља, животиња и осталих природних ствари, стихија и појава, него да се наша душа непрестано додирује са невидљивим светом, са неким невидљивим бићима. Али нису прави они народи и људи који подништавају добре духове, а зле називају боговима и клањају им се.

Кад се јавио Господ Исус на земљи, народи су углавном сви веровали у моћ зла и слабост добра. Зле силе, уистини биле су преовладале светом, тако да и Сам Христос називаше вођу злих сила књазом овога света. А старешине јеврејске опет приписиваху демонима и њиховој сили чак и сва божанска дела Христова.

Господ Исус дошао је у свет, да проломи и искорени слаботињску веру људи у зло и да усади у њихову душу веру у добро, у свемоћ добра и у непобедивост и непролазност добра. Прастаро и свеопште веровање у духове Христос није побио, него потврдио. Само Он је открио сав духовни свет онакав какав јесте, а не онакав, какав се чинио људима према нашаптавању ђаволском. Један добри, мудри и свемоћни Бог је господар света духовног и физичког, невидљивог и видљивог. Добри духови су Ангели, и њиховој множини тешко је исказати број. Добри духови или Ангели, несравњено су моћнији од злих духова. Зли духови управо и немају никакве моћи да ма шта учине, уколико им Свевишњи Бог то не попусти. Но број и злих духова је врло велики. У једном једином полуделом човеку у Гадари, кога је Господ исцелио, становао је читав легион, то јест неколико хиљада злих духова. Ови зли духови су обмањивали људи и читаве народе у оно време, као што и данас обмањују многе грешне, да су они свемоћни; да су управо они

једини богови, и да другог бога сем њих нема, као и још и да добри духови и не постоје. Но где год се Господ Исус појавио, они су бежали од Њега са ужасом. Они су познали у Њему властодршца и судију, који их може изобличити, протерати из овога света и срушити их у бездан паклени. Они су се били разважарили у овоме свету по Божјем допуштењу; навалили су били на људски род као муве на стрвину и држали су да им је овај свет заувек осигуран као њихово гнездо и њихова трпеза. Наједанпут се појавио пред њима Носилац добра, Господ Исус Христос, и они су од страха устрептали и завикали: дошао си овамо да нас мучиш! Нико се тако не боји мука као мучитељ других. Зли духови су мучили човечанство неколико хиљада година, и у мукама људским они су налазили себи задовољство. Но видевши Христа, они су уздрхтали као од свог највећег мучитеља, и били су готови да иду из људи чак и у свиње, и у ма какву другу твар, само да не буду протерани сасвим из овога света. Но Христос није помишљао, да их сасвим протера из овога света. Овај свет је свет мешовитих сила. Овај свет је мегдан, на коме људи имају свесно и добровољно да изберу: или поћи за Христом Победником, или за нечистим и пораженим демонима. Христос је дошао као Човекољубац, да покаже моћ добра над злом и да утврди веру људи у добро – само у добро.

И данашње Јеванђеље описује један пример, између безброј других како је човекољубиви Господ показао једном више моћ добра над злом, и како се постарао, да утврди веру људи у добро, у свемоћ добра, у победу добра.

Човек неки приступи ка Исусу клањајући му се и говорећи: „Господе, помилуј сина мојега, јер о мени месеца бесни и љуто се мучи, па много пута пада у ватру, и много пута у воду.“ Овај догађај описују још два јеванђелиста: Марко (глава 9.) и Лука (глава 9.) Они додају још неке појединости о болести момчета. То је био јединац у оца, и у њему је био дух нем. Кад га тај зли дух спопадне, ломи га, те момче виче, у пену баца, и шкргуће зубима, и суши се. Стреле злого духа уперене су од једанпут на три стране, на човека, на сву твар Божју и на Самога Бога. Шта је месец крив болести човековој? Ако он проузрокује беснило и немилост које једнога човека, зашто то исто не проузрокује код свих људи? **Није зло у месецу, него је зло у злом лукавом духу, који обмањује човека и скрива себе: он обвинује месец, да човек не би обвинуо њега. Он хоће тиме још и то да постигне, да човек помисли да је сва твар Божја зла, и да од природе долази зло човеку, а не од злих духова, отпалих од Бога. Зато и напада своје жртве о менама месеца, да би људи помислили: „Где, то је зло од месеца!“, а пошто је месец од Бога, следствено: то је зло од Бога!** Тако обмањују људе ови најпрепреденији и најсвирепији зверови.

У самој ствари све што је Бог створио добро је; и сва твар Божја служи човеку на корист, а не на погибао. Ако и има нешто, што смета човечјој телесној угодности, то опет служи души човековој у бодрену и богаћењу духа његова. „Господе, твоје је Небо и твоја је земља; Ти си саздао васељену и што је год у њој.“ (Псалам 88, 11) „**Све је то рука Моја створила**“, вели Господ (Исаија 66, 2). Па кад је све од Бога, мора да је све и добро. Из једног извора може тећи само оно што има у том извору, а не и оно што нема. У Богу нема зла; откуд, дакле, може зло проистећи из Бога, извора самога и чистог добра? Многи неупућени људи називају свако страдање злом. Уствари свако страдање није зло, но има страдања која су дејство зла, а има их која су лек од зла. Лудило и беснило представљају дејство зла, а само зло је зли дух, који дејствује у полуделом или побеснелом човеку.

Муке и невоље, што снађоше многе царе израиљске који чињаху оно што је зло пред Господом, – те муке и невоље јесу дејство и последица греха тих царева. Муке и невоље, пак, које Господ попушта на праведнике, нису дејство зла, него лек, како за те само праведнике, тако и за све остале људе око њих, који разумеју њихово страдање као од Бога за добро послато. Страдање, дакле, које долази од напада злих духов на човека или као последица греха, јесте од зла. Но страдање, које Бог попушта на људе, да би их сасвим очистио од греха, истргао испод власти ђаволске и приближио к Себи, то очистително страдање није од зла, нити је зло, него је од Бога и за добро је људи. „Добро ми је што страдам, да се научим наредбама Твојим“, говори видовити цар Давид (Псалам 118, 71). Ђаво је зло, и пут ка ђаволу је грех. Изван ђавола и греха не постоји уопште никакво зло.

И тако, дакле, сам зли дух био је крив за муке и страдања онога момчета, а не месец. Кад Бог по човекољубљу Своме не би задржавао зле духове и штитио људе од њих или сам непосредно или преко Својих Ангела, зли духови би у најкраћем времену сатрли сав род људски душом и телом, као скакавци што сатру усев на њиви.

„И доведох га ученицима Твојим, и не могоше га излечити.“ Тако говори Господу отац болесников. Међу овим ученицима нису била тројица: Петар, Јаков и Јован. Ова тројица била су са

Господом на гори Таворској, када се Господ преобразио, и заједно са Њим спустили су се они под гору где је било мноштво народа скупљено око осталих апостола и око болесника. Не нашавши Христа, жалосни отац је довео био свога сина пред Христове ученике, но ови му нису могли помоћи. Нису му могли помоћи једно због свог сопственог маловерства, друго због маловерства самога оца, а треће и због савреног неверства присутних књижевника. Јер се каже, да ту беху и књижевници око ученика и препираху се с овима. А да је и у оца била слаба вера, види се из речи којима он ословљава Христа. Он не говори као што је говорио прокажени: „Господе, ако хоћеш, можеш ме очистити.“ (Матеј 8, 2) Овако говори јака вера из човека. Нити он говори као кнез Јаир, кад је позивао Христа, да му кћер оживи: „Дођи, метни на њу руке и оживеће (Матеј 9, 18). И ово говори јака вера из човека. А још мање он говори као капетан из Капернаума, коме је слуга био болестан: „Само реци реч, и оздравиће слуга мој.“ (Матеј 8, 8) Ово говори врло велика вера. Но човек с највећом вером ништа и не говори, но само се приближује Христу и додирује скут хаљине Његове, као што је чинила крвоточна жена и многи други. Не чини тако и не говори тако овај отац, него он овако вели Христу: „Ако што можеш, помози нам.“ **Ако што можеш! Јадник!** Он је значи морао само нешто мало начути о моћи Христовој, кад тако говори Ономе Који све може. Његову слабу веру још више је ослабила немоћ апостола, да му помогну, а свакојако и злобне потворе књижевника на Христа и Његове ученике. Ако што можеш! То показује само бледи зрак вере, који је готов био мало мало па да сасвим утрне.

А Исус одговори и рече: „**О, роде неверни и покварени! Докле ћу бити с вама? Докле ћу вас трпети?**“ Овај укор управља Господ на све уопште, на све неверне и маловерне у Израиљу, и на све оне, који су стајали пред Њим: на оца болесникова, на ученике, и нарочито на књижевнике. „**О, роде неверни!**“ То јест: „**О, роде који си потчињен злу (то јест: ђаволу), који много верујеш у моћ зла, који ропски служиш злу, а опиреш се добру (то јест: Богу), слабо или никако верујеш у добро, и бунтовно бежиш од добра!**“ А зашто Господ додаје још и реч: „**...и покварени!**“? Да покаже, откуда је дошло неверовање - од покварености, или још јасније: од греха. Неверовање је последица, поквареност, узрок. Неверовање је дружба с ђаволом, а грех – поквареност – је пут, којим се дошло до те дружбе. Поквареност је отпалост од Бога, а неверовање тама и слабост и ужас, у који човек запада, кад отпадне од Бога. Но погледајте како је Господ пажљив и опрезан у изразима. Он не изобличава никога лично и поименично, но говори уопште. Њему није до тога, да се с људима суди, но да људе пробуди. Није Му до тога, да људе појединачно вређа и понижава, но да их освести и помогне им уздићи се. Како је ово велика поука за наше време, за наше покољење, многоглавољиво и увредљиво! Кад би садашњи људи само уздржали и умерили свој језик, и кад би престали са личним вређањима речима један другог, нестало би половине свеколиког зла у свету, и половина злих духова било би протерано из средине људи. Чујте како је велики апостол Јаков, научивши се добро од примера свога Учитеља, мудро говорио: „Сви“, вели, „погрешујемо много пута. Али ко у речи не погрешује, онај је савршен човек; може зауздати и све тело. Јер гле, и коњима мећемо ђем у уста, да нам се покоравају, и све тело њихово окрећемо.“ (Јаков 3, 2-4)

Шта означавају речи Христове: „**Докле ћу бити с вама? Докле ћу вас трпети?**“ Замислите једнога благороднога и просвећена човека, који би био бачен међу дивљаке, да с њима живи. Или замислите једнога великога цара, који би сишао с престола и спустио се у насеобине чергашке, не само да с чергашима живи и посматра њихов живот, него да их учи, да царски мисле и осећају и раде, благудушно и великодушно. Не би ли сваки смртан цар после три дана узвикнуо: „Докле ћу с вама бити?“ Не би ли му и сувише било дивљаштва, глупости, нечистоте и смрада и после три дана? А Господ Исус Христос, Цар над царевима, изрекао је те речи после тридесет и три године живота међу људима, који су даље стајали од Његовог благородства него најдивљији људи од најпитомијег и најблагороднијег човека, и много даље него најпрљавији чергаши од највећих царева на земљи. Премда Он није ни мерио време данима и годинама, него делима и чудесима, која је починио на очиглед многих хиљада сведока, и по науци просутој и посејаној по многим хиљадама људских душа. И после свију тих дела и чудеса, науке и догађаја, који би могли испунити хиљаду година времена, и као со осолити хиљаде покољења људских, Он наједанпут види, да Његови ученици не могу да излече једнога падавичара, и да истерају једнога злог духа из човека и ако их је Он примером и речју учио, како да изгоне легионе. И чује једнога слабоверног грешника где Му говори: „Ако што можеш, помози нам!“

Пошто је тако Господ укорео све присутне због маловерства, Он заповеда да Му доведу болесника: „**Доведите Ми га амо!**“ И запрети ђаволу, и ђаво изађе одмах из момчета, и оздрави момче онога часа.“ Тако прича јеванђелист Матеј. Остала два јеванђелиста спомињу још неке појединости, које

су се десиле пре самога исцељења момчета. То су углавном три појединости: прво, Христос пита оца, од када је та болест на сину му; друго, Он истиче веру као услов исцељења; и треће: при самом привођењу сина ка Христу уплашени ђаво с тешким мукама оставља дете и бежи. „**Колико има времена како му се то догодило?**“, упита Господ оца болесниковог. Он то није питао због Себе, но због оних око Себе. Он је провидео све јасно, и знао је да је болест на момчету стара. А отац одговори: „Из детињства.“ Нека сви чују и познаду какав ужас трпе људи од злих духова; и како је моћна Божја заштита човека, без које би зли дух давно и давно упропастио коначно и тело и душу момчета; и најзад, какву моћ има Син Божји и над најбесомучнијим злим дусима. „Смилуј се на нас!“; говори отац детињи Христу. На нас, вели, а не само на дете. Јер страдање сина страдање је и оца, и целе куће, и целе фамилије. Ако би момче оздравило, скинуо би се терет са многих људских душа. А Исус му рече: „**Ако можеш веровати, све је могуће оном који верује.**“ Према свакидашњем начину Божјег поступања Господ Исус и овде хоће да одједанпут учини што више добра. Једно је добро то, што ће повратити здравље момчету. Но зашто не учинити и друго добро? Зашто не утврдити веру у оцу момчетовом? И зашто истовремено не учинити и треће добро: не показати што јаче Своју моћ, да би људи у Њега веровали? И зашто не учинити и четврто добро: не изобличити неверовање и поквареност и пресмикајушче држање људи према злу, према злим дусима и греху? И зашто не учинити и пето, и шесто и седмо добро, и сва она добра уопште, која једно добро дело повлачи за собом? Јер једно добро дело увек води са собом велико друштво. Но погледајете још једном, како Господ мудро спаја строгост и снисходљивост. Када оштро изобличава неверовање, Он то говори уопште, пробуђујући веру у свију, но не понижавајући никога лично. А сада, када се лично обраћа молиоцу, Он му не говори строго, но сасвим пажљиво и снисходљиво: „**Ако можеш веровати.**“ Оваква пажљивост и снисходљивост Христова произвела је очекивано дејство. Отац се заплака и са сузама рече: „Верујем, Господе, помози моме неверју!“ Ништа тако не топи лед неверја као сузе. У ономе часу, кад се овај човек заплакао пред Господом, он се покајао за своје раније неверје, и у њему је, у присуству Бога, нагло придошла вера као поток од набујале реке. И он је тада изговорио речи, које су остале као гласовита поука за сва покољења људска: „**Верујем, Господе, помози моме неверју.**“ Ове речи показују да човек не може чак ни до вере доћи без Божје помоћи. Само до маловерства човек може сам доћи, то јест до веровања и у добро и у зло, или другим речима: до сумње и у добро и у зло. Но од маловерства до праве вере далек је пут. И тај пут човек не може прећи сам без Божје руке. Помози ми, Боже, да верујем у Тебе! Помози ми, да не верујем у зло! Помози ми да се сасвим одрешим од зла и сјединим с Тобом! То значе речи: „Помози моме неверју.“

А кад привођаху момче, док још иђаше к њему, обори га ђаво, и стаде га ломити. То је било последње попуштање Божје ђаволу, да би сав народ видео страхоту и ужас, коју ђаво може да нанесе човеку, и да се увери како је недовољна људска моћ, чак и моћ највећих лекара у свету, да од такве страхоте и ужаса спасе један једини људски живот. Те тако да би кроз виђење ђаволске власти, и кроз осећање своје потпуне немоћи, познали величанство и божанску силу Господа Исуса. Јеванђелист Марко наводи и претеће речи, које је Господ изрекао злом духу: „**Душе неми и глухи, Ја ти заповедам: 'Изиђи из њега и више не улази у њега.'**“ „**Ја ти заповедам**“, говори Господ. Он је извор моћи и власти и не треба да позајмљује ни од кога. „**Све што има Отац, Моје је**“ (Јован 16, 15), рекао је Господ Исус другом приликом. А до сад, ево, и делом посведочава. Од Себе говорим; Мојом влашћу ти заповедам; Мојом моћи те изгоним. Нека народ позна да Он није један од пророка, који су чинили извесна дела помоћу Бога, но Син Бога Живога, Кога су пророци прорекли и народи очекивали. Треба још обратити пажњу и на други део Христове заповести ђаволу. „**И више не улази у њега.**“ Господ му наређује, дакле, не само да изиђе, него да се више не враћа и не улази у дуго мучено момче. Ово значи, да човек и после очишћења може поново навући на себе нечистоту. Једном изгнани ђаво из човека може се поново вратити у човека. То бива онда када покајани и од Бога помиловани грешник поново се врати на свој стари грех. Тада се ђаво враћа у свој стари дом. Зато Господ и заповеда ђаволу, не само да изиђе из момчета, него и да никад више не улази у њега; једно: да би Његов божански дар момчету био потпун и савршен; а друго: да би ми извукли поуку из тога, те да се после једног Божјег помиловања не би опет враћали на свој стари грех, као пас на бљувотину своју, и тиме поново излагали душегубној опасности отварајући врата злом духу, да уђе у нас и загосподари над нама.

После овога славнога чуда Христовога сви се дивљаху величини Божјој, пише божанствени Лука. О, кад би само ово дивљење величини Божјој остало трајно и неизгладљиво у душама људи! Кад не би оно

убрзо прсло као мехур на води! Но Бог не сеје узалуд. Ако пропадне оно семе које падне на пут, и на камење, и у трње, неће пропасти оно које падне на добру земљу, него ће донети стоструки плод.

А кад беху насамо Христос и Његови ученици, упиташе Га ови: „Зашто га ми не могосмо изгнати?“ А Исус им рече: „**За неверство ваше. Јер вам кажем заиста: 'Ако имате вере колико зрно горушично, и рекнете гори овој: 'Пређи одавде тамо', и пређи ће; и ништа вам неће бити немогуће.**“ **Узрок је немоћи, дакле, неверство. Што више вере, то више моћи; што мање вере, мање моћи.** Раније је Господ био дао „Својим ученицима власт над духовима нечистим, да их изгоне и да исцељују од сваке болести и сваке немоћи“ (Матеј 10, 1). И они су ту власт неко време корисно употребљавали. Али по мери, како им је вера слабила, било од страха светскога или од гордости, слабила је и дата им моћ. Гле, Адаму је била дата власт над сваком твари, па ју је Адам због непослушности, лакомства и гордости проиграо и изгубио. И апостоли су, неком својом погрешком, изгубили били дату им моћ и власт. Но та **изгубљена моћ може се повратити само вером, вером и вером.** Зато Господ у овој прилици особито силно истиче моћ вере. Вера може горе премештати; **вери није ништа немогуће.** Горушично зрно је малено, но оно може да да свој укус целом суду јела. „И јер као што горушично зрно, малено по величини својој, а силно по дејству, кад је посејано на малом простору, пушта много изданака, а кад узрасте, може и птице прикривати – тако и вера у души врло брзо твори највећа дела. Зато имај и ти веру у Њега, да би и од Њега примио веру која дејствује изван сила човечјих.“ (Кирил Јерусалимски, *Огласителное Поучение V*) Ако имате ма и толико вере колико зрно горушично, горе ће узмицати испред вас и премештати се с места на место.

Зашто онда Сам Господ није премештао горе? Зато што није било потребе за то. Он је чинио само она чуда која су потребна и корисна људима за спасење. Но зар је веће чудо премештати горе, него претворити воду у вино, учинити да малена количина хлеба нарасте огромном количином, изгонити ђаволе из људи, лечити све болести, ићи по води, утишати једном речју или помишљу морске буре и ветрове? Није, пак, нимало искључено да су следбеници Христови, према указаној потреби, а по великој вери, чинили и чудо премештања гора. Но **зар има веће горе, теже планине, страшнијег терета и море на људској души од светских брига, од светскога страха, од светских веза и окова? Ко ту планину може да покрене са душе људске и баци је у море, тај је у истини покренуо с места највећу и најтежу планину у свету.**

А овај се род не изгони до само молитвом и постом. Пост и молитва су два стуба вере, два жива огња, која опаљују зле духове. Постом се утишавају и уништавају све телесне страсти, а нарочито блуд; молитвом се утишавају и уништавају страсти душе, срца и ума: зле намере и зла дела, освета, завист, мржња, пакост, гордост, славољубље и остале. Постом се чисти телесни и душевни сасуд од прљаве садржине светске страсти и похоти; молитвом се низводи благодат Духа Светога у празан и очишћен сасуд, а пуна вера састоји се у обитавању Духа Божјег у човеку. Православна Црква је од памтивека наглашавала пост као опробани лек против свију страсти телесних, и као моћно оружје против злих духова. Сви они који поништавају или одричу пост, у ствари поништавају и одричу један јасан и одлучан пропис Господа Исуса у систему људскога спасења. Молитва се појачава и продужава постом, вера се утврђује једним и другим; и још **вера премешта горе, прогони ђаволе и све немогуће чини могућим.**

Последње речи Христове у данашњем Јеванђељу изгледа као да немају везе са опричаним догађајем. После великога чуда исцељења ђаволом поседнутог младића, када се народ дивљаше томе, наједанпут Господ почиње говорити Својим ученицима о Својем страдању. „**Предаће се Син Човечји у руке људске и убиће Га, и трећи дан устаће.**“ **Зашто Господ после овога чуда, као и после неких других чуда, говори ученицима о Својем страдању?** Зато, да се после, када дође оно што мора доћи, не уплаши срце њихово. Он им то говори после великих Својих дела, да би то предсказање, као права супротност Његовим великим делима, заслугама, слави и усхићењу, с којим је био предусретан и испраћан, што боље урезало у памет ученика. Но то Он говори још и за поуку, како апостолима, тако и нама, да **после каквих великих својих дела не очекујемо награду од људи, но да будемо спремни на најгоре и најтеже ударе и понижења чак и од оних, којима смо ми највише користили.** Уосталом Господ не предсказује само страдање, убиство и смрт Своју, но и Васкрсење. То јест на крају свега биће ипак васкрсење, победа и вечна слава. Нешто по изгледу најневероватније предсказује Господ пред Својим ученицима, да би изазвао њихову веру у оно што ће доћи, да би их научио да верују, кад им се каже. Треба имати вере колико зрно горушично, и мање, па да сваки човек може с готовошћу очекивати сваког рода страдања у овоме свету знајући посигурно, да ће крај свему бити у васкрсењу. Сву славу светску и све похвале људске не треба да рачунамо ни у шта. После свију тријумфа у свету треба да будемо спремни поћи на страдање.

С кротошћу и послушношћу треба да примамо све што нам Отац наш Небески шаље. Не треба никад да истичемо неке своје заслуге за људе, за наш град или село, за народ, за отаџбину, нити да се бунимо, кад нас притисне страдање. Јер ако смо се и учинили нечим заслужним за људе око себе, то је могло бити због Божје помоћи. Управо свако добро кроз нас учинио је Бог. Зато је Бог сасвим у праву, да нам пошаље и страдање после светске славе; понижење после похвале; сиромаштину после богатства; презрење после уважења; болест после здравља; осамљеност и остављеност после мноштва пријатеља. Бог зна, зашто нам то шаље. Он зна, да је то све за наше добро. Прво, да би се ми научили тражити вредности вечне и непролазне, а не заносити се до смрти лажним и пролазним сјајем овога времена; а друго, да не би за сва добра дела и трудове још у овоме животу примили сву награду од људи и света, тако, да у ономе свету немамо шта више ни потраживати ни примати. Речју, да нам се не каже на капији Царства Небескога: „Идите одавде, ви сте примили плату своју!“ Да се не би, дакле, то десило с нама, те да не би заувек пропали са неизбежном пропашћу овога света, од кога смо и примали славу, хвалу и почести, наш Једини Пријатељ, Господ Исус Христос, учи нас, да **после највеће славе, хвале и почасти светске будемо готови примити крст**. Њему нека је вечна слава и хвала, са Оцем и Духом Светим – Тројици једнобитној и неразделној, сада и навек, кроза све време и сву вечност. Амин.

